

glavnega opravila se le postransko pečali z nadzorništvom, je c. kr. učno ministerstvo užé v nekaterih deželah okrajno šolsko nadzorstvo tako urejalo, da je nastavilo za več šolskih okrajev skupaj jednega nadzornika, ki pa za časa nadzorniške službe nijma drugega posla, nego pečati se z nadzorstvom. To se je dozdej zgodilo na Nižje-Avstrijskem, Štajerskem, Primorskem, Solnograškem itd.

Gledé na to, da bi tudi za kranjsko ljudsko šolstvo jako koristno in potrebno bilo, da dobí okrajne nadzornike, kateri bi nezadržani in ne moteni po drugih opravilih vse svoje moči in ves svoj čas žrtvovali šolskemu nadzorstvu; gledé dalje na to, da mora sicer po šolski postavi imeti vsak šolski okraj svojega nadzornika, a lahko jeden in isti nadzornik več okrajev nadzoruje; gledé konečno na to, da bi se stroški za nadzorstvo prav nič ne pomnožili, ko bi mesto zdanjih 11 nadzornikov, ki dobivajo po 400 gold. na leto, nastavili se za vso kranjsko deželo le trije ali štirje c. kr. okrajni nadzorniki s primerno plačo, vprašajo podpisani blag. gosp. c. kr. deželnega predsednika: ali bi ga ne bila volja, vis. c. kr. učnemu ministerstvu priporočati, da namesto zdanjih najst nastavi za vso deželo le tri ali štiri samo za ta posel odločene c. kr. okrajne šolske nadzornike? *)

Uradni spisi.

(Piše V. Burnik.)

(Dalje.)

K 1. Kako mora šolska matrika urejena biti, razvidno je v §. 1. dež. šol. postave z 8. oktobra 1870. l. Nepostavno in nepregledno je spisovati za šolo ugodne otroke vsakega leta skupaj, temuč vsi za šolo ugodni otroci vasí A zapisati se morajo n. pr. pod h. št. 1., bodisi, da je otrok star 6 ali 14 let, bodisi, da je v kakem drugem šolskem okraji rojen, a biva v omenjenej vasi pod h. št. 1. Ker se morajo vsako leto vsi otroci od 8 let v matriko spisovati, zna se, da to prizadene obilo dela. Ta posel si učitelj lahko olehča s tem, da si napravi matriko za šest let skupaj. Iz krstnih bukev naj se pod vsako številko dotične vasí zaznamovajo vsi otroci v šestih letih rojeni. Za število teh otrok naj se pri prvem spisovanji matrike pusti pri vsaki številki toliko prostorov, kolikor je bilo otrok v šestih letih na dotični številki rojenih. Vsako leto se potem pripišejo zraven v matriko le tisti otroci, ki postanejo za šolo ugodni. Zaradi večjega pregleda, kateri posebno delo olajšuje nadzorniku in učitelju, naj se zapišejo vasí s hišnimi številkami v abecednem redu in napravi naj se na drugi in tretji strani kazalo, ki znači, na kateri strani se more vsaka številka dotične vasí poiskati. Da se otroci ponavljavne šole, šolo neobiskajoči in drugod všolani natančno razvidijo, naj se napravijo pri „opómnji“ na vsaki strani še tri rubrike, v katere naj se sè svinčnikom zaznamnja, je li vpisani v ponavljavni šoli, ali ne hodi v šolo, ali je drugod všolan. Na vsakem listi naj se zaznamki zdolej v dotičnih rubrikah sumirajo. V začetku vsacega šolskega leta se nekateri teh zaznamkov izpremené, ter zopet na novo uredé. Med šolskim letom naj se v teh rubrikah nič ne izpremení, ker bi se moral s tem tudi skupni pregled vedno popravljati, kateri kaže za šolo ugodne in šolske otroke v začetku šolskega leta. Pri skupnem pregledu naj se tudi načrtajo še tri rubrike za otroke ponavljavne šole, za te, ki ne hodijo v šolo, in za te, ki so drugod všolani. Za izpremembo med šolskim letom naj se rabi rubrika „opómnja“ in matriki priložena pola sè sledečim obrazcem:

*) Gosp. c. kr. deželni predsednik pravi, da odgovorí na interpelacijo, ko si izprosi vodila (instrukcije) od slavnega ministerstva.

Izpremema vkupnega pregleda mej šolskim letom 188 .

I m é	V dan in meseca	Prihod ali odhod v	H. št.	Stran matrike	Š t e v i l o o t r o k								ki ne hodi v šolo	drugod všola- nih
					v vsakdanji šoli			v ponavljajni šoli						
					dečkov	deklic	vkup	dečkov	deklic	vkup				
V začetku leta jih je bilo														

Število šolskih otrok v razrednici in v šolskem zapisniku mora se z matriko popolnoma strinjati.

K 3. O zapisniku šolske in lokalne učiteljske knjižnice, gratis-knjig in knjig izposojenih iz šolske knjižnice govori v obče ministerjalni ukaz od 15. dec. 1871. l. Zapisnik šolske knjižnice naj ima rubrike sledečega zadržaja: 1. Tekoča štev. 2. Razred in znamenje. 3. Pisatelj. 4. Naslov knjigi. 5. Vrednost knjige. 6. Podpis (namreč učitelja, kateri je knjigo za vzprejem v knjižnico kot postavno spoznal). 7. Opómnja. V tega naj se vpisujejo knjige po vrsti, kakor se vzprejmejo v knjižnico. Kako naj se knjige v knjižnici uredé? Nekateri imajo zložene knjige v knjižnici v vrsti, kakor jim pridejo v roke, drugi zopet po predmetih, n. pr. da so vse zgodovinske knjige skupaj, zraven teh morebiti vse povestne itd. Ni eno, ni drugo bi ne bilo napačno; željena knjiga se sè zapisnikom lahko poišče, ako se je knjižnica tudi užé namnožila na veliko število knjig. Toda ta uredba nij kaj praktična; tudi žali okó, ako stojé knjige razne velikosti druga poleg druge. Vse to napravi na interesenta jako slab vtis. Zaradi tega naj se vložé vse knjige druga poleg druge po velikosti od največje do najmanjše, ter se postavijo, ako je knjižnica velika, v omari v primerne predéle, ako pa obsega majhno število knjig, na en prostor. V slednjem slučaju vtakne se, oziroma na velikost knjig med nje na razne kraje več gladkih desk, recimo pet ali šest, katere naj sežejo do vrha predéla, v katerem je knjižnica spravljena. Te deske naj bodo enkrat ali dvakrat tako široke kakor knjige, po tèm, ali so namenjene za eno ali dve vrsti knjig. Ako obsega en predel dve vrsti knjig (to bi bilo, ako bi že v omari prostora zmanjkovalo za eno vrsto), naj bodo knjige prednje vrste nekoliko krajše od onih zadnje. Na ta način so tedaj knjige razdeljene v več predélov. Kadar se vzprejme kaka nova knjiga v knjižnico, uvrsti se v predél med knjige njene velikosti, toda kot zadnja. Knjige prvega predéla se zaznamovajo na hrbtu in znotraj na stranici sè črko „a“, drugega z „b“, tretjega sè „c“ itd., zraven tega pa tudi še po vrsti sè številkami, s tekočo številko zapisnika in sè znamko razreda, v katerega spadajo. Knjižničarji uvrstili so namreč knjige po njih znanstvenem zadržaji v devet razredov. Obsega pa razred:

- 1) Veroznanstvo.
- 2) Jezikov nauk, namreč: slovnice, slovarje, nazorni nauk, berila šolska, stilistiko.
- 3) Zgodovino: A. cerkveno, B. svetovno in slovstveno zgodovino; C. pripomočna učila: zemljepisje, statistiko, kronologijo, arheologijo.
- 4) Modroslovje: A. teoretično: logiko, psihologijo, metafiziko, estetiko; B. praktično: pedagogiko, etiko, postave.
- 5) Prirodoznanstvo: A. fiziko (kemijo, dinimiko, mehaniko, optiko); B. prirodopisje: geologijo, mineralogijo, botaniko, živalstvo; C. poljedelstvo, živinorejo, obdelovanje zelišč, gozdarstvo, sadjerejo.
- 6) Matematiko: aritmetiko, algebro, geometrijo, trigonometrijo.
- 7) Umetelnosti: poetiko, deklamatoriko, retoriko, mimiko, risarstvo, arhitekturo, kaligrafijo, grafiko.

8) Medicino: anatomijo, fiziologijo, patologijo, dietiko, makrobiotiko.

9) Beletristiko: životoписje, spise različnega zadržaja, časopisje.

Ti razredi napišejo se na poseben list, kateri se potem prilepi na omarina vrata, da se potem lahko hitro zvé, kakega zapopadka je ta ali ona knjiga, in da ni treba v zapisnik pogledati. Po večjih knjižnicah imajo tudi za te razrede posebne zapisnike, kakor tudi take, v katerih se nahajajo pisatelji knjižničnih bukev v alfabetičnem redu. Ako tedaj zahteva kdo kako knjigo tega ali drugega pisatelja, pogleda se kar v omenjeni zapisnik. Malim knjižnicam pa, kakor so šolske, takih zapisnikov treba nij.

Katere knjige se smejo v šolsko knjižnico vzprejeti, določuje postava. V lokalno učiteljsko knjižnico vzprejemajo se lahko vse one knjige, katere so za okrajno učiteljsko bukvarnico pripuščene.

(Dalje pride.)

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

XXVII. 1869. Matica je s Koledarjem dajala na svetlo tudi Letopis, in njega podučni in zabavni del je l. 1867—1869 vredoval dr. Janez Bleiweis, in 20) v teh je l. 1867 priobčil spis svoj: Kako fotografi delajo podobe; l. 1868: Zlate drobtinice iz pisem Slomšekovih; l. 1869: Zgodovinska črtica (o združenji vseh Slovencev pod eno deželno vlado poslanstvo l. 1848 vodil on na Dunaju).

Po Novicah pa je v tečaju sedemindvajsetem priobčil na pr.: „O hišni najemščini. Važno prihodnje stališče kmetijskih družeb. Gospodarji pozor, da vam gosenice ne snedó sadja. O krtu in kmetijski vednosti pri gospódi. Ministerstvo kmetijstva. Kako naj bi se nove šole osnovala v napredek kmetijstvu. Živinorejci posluh. Porotne sodbe za pregreške tiska. Svilorejcem na znanje. Kmetijsko premoženje. Kolobar v poljedelstvu. O zadevah požiganja ljubljanskega močvirja. Bosniške sušilnice za sadje. Košček poduka o nabiru novincev v vojaški stan. Gnojna sol. Pomoč zoper predenico v deteljših. Kaj bode gozde naše djalo v boljši stan. Kako se dobrota pšenice iz zrnja njenega spozna. Delavci po kmetijah. Pincgavska goveda. O pitani ali debeljenji domače živine. Kaj je namen umnega plemenjenja in kaj o tem skušnje učé. O krmi ali klaji. Kako puščine v koristno posestvo spreobrniti. Skrb za živinsko zdravje. Bolezen v gobcu. Obrtnija s kranjskimi slamniki in drugo slamnato robo. Besedica o popisovanji ljudstva in živine itd.“

Razun teh večih se nahajajo v vsakem listu manjši spiski njegovi o kmetijstvu in obrtnijstvu, v narodnih in političnih stvareh, največ v Novičarju, ker vojskovati se je bilo starim Novicam in posebej dr. Bleiweisu s časniki ptujimi, nemškimi, pa že tudi domačimi, slovenskimi, na pr. s Slovenskim Narodom, vzlasti o volitvah v zbor mestni, deželni, državni, o Matici, v društvo za brambo narodnih pravic ali v Slovenijo, z narodnimi odpadniki na pr. z dr. Klunom, o duhovščini in z nasprotniki domačega šolstva itd. Ker je dr. J. Bleiweis v teh zborih in društvih bil predsednik ali vsaj odbornik, vedil je natanko, kaj počenjajo, torej so tudi poročila o njih ne le zanimljive, temuč zanesljive in so zgodovinske važnosti.

O velikih državnih zadevah je priobčil v pričujočem tečaju na pr. Politika avstrijskih narodov in avstrijska narodna politika (po Reformi). Slovanska narodnost ni več igrača. Beseda o delegacijah. Kako celó Nemci presoajo sedanji naš stan (Warrens Wochenschrift).